

Granskning av orosanmälningar

Rapport

Umeå kommun

KPMG AB

2021-01-20

Antal sidor 13

Umeå kommun
Granskning av orosanmälningar

2021-01-20

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Inledning/bakgrund	3
2.1	Syfte, revisionsfråga och avgränsning	3
2.2	Revisionskriterier	4
2.3	Metod	4
3	Lagstiftning	5
3.1	Socialtjänstlag (2001:453), kap 14 § 1	5
3.2	Skollagen 2010:800, kap 29 § 13	5
3.3	Hälsa- och sjukvårdslagen	5
4	Resultat av granskningen	6
4.1	För- och grundskolan	6
4.2	Elevhälsoverksamhet	9
4.3	Information till allmänheten	12
5	Slutsats och rekommendationer	12
5.1	Rekommendationer	13

1 Sammanfattning

Vi har av Umeå kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens hantering av orosanmälningar om att ett barn far illa. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

Syftet med granskningen är att verifiera och bedöma om skolans och socialtjänstens hantering är tillräcklig för att säkerställa att barn- och unga som far eller riskerar att fara illa får det stöd, hjälp och skydd de har behov och rätt till enligt socialtjänstlagen.

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att processen för orosanmälningar och tillhörande rutiner följer lagstiftarens intention samt att den är tydliggjord och väl känd inom skolans verksamhet.

Det finns rutiner och processer för att identifiera problem tidigt och det arbetas mycket med tidiga och förebyggande insatser. De sker även en omfattande dialog inom skolverksamheten och mellan skolverksamheten, socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Vår bedömning att risken för att någon verksamhet inte anmäler i den omfattning som behövs är låg. Vi bedömer dock att det finns en risk att anmälan vid oro för att barn far illa inte görs omedelbart, i enlighet med lagstiftningens intentioner. Detta då det förekommer att det görs en kartläggning ute i verksamheten innan en anmälan görs.

På Umeå kommuns hemsida finns information om anmälningsskyldigheten och hur privatpersoner kan göra en orosanmälan. Om en privatperson kontaktar en skola för att misstanke om att ett barn far illa föreligger, informerar skolan om att även allmänheten bör anmäla och att anmälan kan göras anonymt.

I lagstiftningen anges anmälningsskyldigheten för personal inom hälso- och sjukvård, tandvården, förskola och skola, socialtjänst och inom kriminalvården. Att det enligt förvaltningen och berörda skolor är rektor eller rektor och kurator tillsammans som upprättar anmälan anges inte i lagstiftningen. Enligt lagstiftningen ska den som misstänker att ett barn far illa alltid göra en orosanmälan. Det förfarande som används inom Umeå kommun, att rektor upprättar anmälan, bedömer vi ligger i linje med det som Socialstyrelsen anger. Det kan dock vara en risk att det kan ta längre tid innan en anmälan görs, när anmälan sker via rektor.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi följande:

- För- och grundskolenämnden att säkerställa att ändamålsenliga rutiner för återkoppling till nämnden upprättas.
- För- och grundskolenämnden att ta fram rutiner som säkerställer att en orosanmälan görs omedelbart utan fördröjning, vid misstanke om att barn far illa.
- Nämnderna att säkerställa att verksamheterna fortsätter det pågående arbetet med att både förebygga och tidigt uppmärksamma om ett barn far illa.

2 Inledning/bakgrund

Vi har av Umeå kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens hantering av orosanmälningar om att ett barn far illa. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

Barnkonventionen är ett av de viktigaste verktygen för att säkerställa att barns rättigheter tillgodoses. En central princip i konventionen är att det vid alla åtgärder som rör ett barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.

Socialtjänsten hanterar ofta komplexa sociala problem och gör kvalificerade bedömningar. Det handlar i många fall om att fatta svåra beslut som kan innebära ett stort ingripande i barnens och deras föräldrars liv. Enligt socialtjänstlagen (SoL) har socialtjänsten en skyldighet att se till att barn och unga får växa upp under trygga och goda förhållanden. Barn som av olika anledningar riskerar att fara illa ska få det stöd, hjälp och skydd som de behöver. Detta ansvar åligger kommunens individ- och familjenämnd. När det gäller barn och unga, som kan vara i behov av skydd eller stöd har nämnden ett långtgående utredningsansvar. Det innebär att om nämnden får kännedom om något som kan innebära att nämnden kan behöva ingripa till ett barns skydd eller stöd kan en utredning genomföras oavsett barnets eller föräldrarnas inställning. Dock ska barn och ungas bästa beaktas i handläggning och bedömning, de ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör dem. Eventuella brister i handläggningen av barn och unga riskerar att äventyra och sätta den enskildes rättssäkerhet ur spel.

En förutsättning för att socialtjänsten ska kunna ingripa till barns stöd och skydd och utreda deras behov är att socialtjänsten får vetskap om förhållanden som kan innebära en risk för ogynnsam utveckling. Oftast får socialtjänsten kunskap om sådana missförhållanden genom en anmälan. Många yrkesgrupper, bland annat personal i hälso- och sjukvården, tandvården, förskolan, skolan, socialtjänsten m.fl., har anmälningsskyldighet enligt socialtjänstlagens kap 14 § 1. Anmälningsplikten är absolut och kan inte delegeras till någon annan. Anmälan avser oro eller misstanke om att ett barn kan fara illa och det behöver inte finnas något bevis för att det är så. En sådan misstanke kan gälla allt från vanvård och vuxnas oförmåga till att ett barn bevittnar eller blir utsatt för våld eller andra övergrepp.

Risikfaktorer för barn och unga att fara illa kan grunda sig på miljön, som missbruk, ekonomisk utsatthet eller våld i familj och nätverk. Det kan också vara egen funktionsnedsättning eller förälder med sjukdom eller funktionsnedsättning, bristande skolgång eller eget beteende som begynnande missbruk eller kriminalitet.

Umeå kommuns revisorer bedömer att det finns *risk* för att barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa inte uppmärksammas om berörd personal inte har kännedom om anmälningsskyldigheten och vilka rutiner som gäller. Revisorerna bedömer att det är av *väsentlighet* att utsatta barn och unga får stöd så tidigt som möjligt.

2.1 Syfte, revisionsfråga och avgränsning

Syftet med granskningen är att verifiera och bedöma om skolans och socialtjänstens hantering är tillräcklig för att säkerställa att barn och unga som far eller riskerar att fara illa får det stöd, hjälp och skydd de har behov och rätt till enligt socialtjänstlagen.

Granskningen kommer att bedöma om kommunens processer och rutiner för orosanmälningar följer lagstiftarens intention, att lagstiftarens intention med anmälningsskyldighet är känd inom skolan, samt om arbetet bedrivs med tillräcklig intern kontroll.

Vi kommer därför att granska:

- om processen för orosanmälningar och tillhörande rutiner följer lagstiftarens intention och är tydliggjord och känd inom skolan
- om det finns en löpande utvärdering och utveckling av processen så att barn och unga får stöd så tidigt som möjligt samt om det finns rutiner i processen för att upptäcka om någon verksamhet inte anmäler i den omfattning som bedöms trolig
- om det finns ett samarbete mellan socialtjänsten och utbildningsförvaltningen för att öka medvetenheten hos medarbetare om anmälningsskyldigheten.
- det görs informationsinsatser för att öka medvetenheten hos allmänheten om att anmäla misstankar om att barn far illa.

Granskningen omfattar individ- och familjenämnden och för- och grundskolenämnden. Granskningen omfattar inte insatser för barn och unga som far illa. Granskningen gäller år 2020 och avgränsas till:

- Taveljö skola F-6
- Östra Ersbodaskolan F-5
- Carlshöjds skolan F-9

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om verksamheten/rutinerna uppfyller

- Kommunallagen 6 kap § 6
- Socialtjänstlag 2001:453, kap 14 § 1
- Skollagen 2010:800, kap 29 § 13
- Hälso- och sjukvårdslag 2017:30, ka 5 § 8
- Tillämpbara interna regelverk och policys

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier av relevanta dokument
- Intervjuer med berörda tjänstepersoner såsom: förvaltningsledning, rektorer, lärare och elevhälsa/elevvårdsteam.

Samtliga intervjuade har erbjudits att faktakontrollera rapporten.

3 Lagstiftning

3.1 Socialtjänstlag (2001:453), kap 14 § 1

Skyldigheten att anmäla oro för barn beskrivs i Socialtjänstlagen (2001:453) SOL. I 14 kap. 1 § regleras vilka som är anmälningsskyldiga. Anmälan ska göras genast, är absolut och får inte bli föremål för överväganden av den anmälningsskyldige själv.

Anmälningssplikten gäller alla personer som jobbar inom hälso- och sjukvård, tandvården, förskola och skola, socialtjänst och inom kriminalvården. Den som misstänker att ett barn far illa ska alltid göra en orosanmälan. Det kan vara att man tror att barnet blir utsatt för fysiskt eller psykiskt våld eller blir eller har blivit vittne till våld i hemmet. Det kan också ha att göra med missbruk, vanvård, sexuellt utnyttjande, kort sagt varje scenario där barnet är utsatt för ett missförhållande. Missförhållandet kan också vara ett självskadebeteende hos barnet som till exempel ett missbruk, och där man erfar att föräldrarna inte kan hantera situationen.¹ När det råder osäkerhet om förhållandena är sådana att en anmälan ska göras, kan situationen diskuteras med socialtjänsten utan att barnets identitet avslöjas.

En anmälan ska göras redan vid misstanke om att ett barn far illa. Detta så att det så tidigt som möjligt kommer till socialtjänstens kännedom att ett barn kan fara illa. Även svårbedömda eller obestyrkta uppgifter ska anmälas om de tyder på att barn kan behöva stöd eller hjälp från socialtjänsten och sedan är det socialtjänstens ansvar att utreda ärendet och ta ställning till vilka åtgärder som bör vidtas. En uppgift som inte är helt bevisad eller en delvis oklar uppgift kan ändå utgöra en viktig pusselbit för socialnämndens bedömning av behovet av olika åtgärder eftersom nämnden kan ha fler uppgifter samlade. Detta innebär dock inte att alla anmälningar ska utredas. Det är inte möjligt enligt socialtjänstlagen att vid varje situation inleda en utredning.²

3.2 Skollagen 2010:800, kap 29 § 13

Samverkan och anmälan till socialtjänsten regleras av Skollagen 2010:800, kap 29, § 13. Där anges att huvudmannen för verksamhet som avses i denna lag och den som är anställd i sådan verksamhet, ska på socialnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs. I fråga om utlämnande av uppgifter gäller de begränsningar som följer av 14 § och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

3.3 Hälso- och sjukvårdslagen

Hälso- och sjukvården ska på socialnämndens initiativ, i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa, samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs.

¹ Vårdnadstvist.se

² Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa Nationell kartläggning 2018 Socialstyrelsen

4 Resultat av granskningen

4.1 För- och grundskolan

I Umeå kommun finns det cirka 50 grundskolor med förskoleklass och varierande årskurser. Förskolor och grundskolor är samordnade i fem geografiska skolområden. En för- och grundskolechef samordnar arbetet i respektive område. Rektor ansvarar för och leder varje enhet.

4.1.1 Styrdokument

Inom för- och grundskolans verksamhet finns ett antal dokumenterade handlingsplaner, rutiner och mallar till stöd för att på olika sätt förebygga, förhindra och ge stöd till barn och unga. Exempel på dessa är; Handlingsplan hot och våld, Handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck, Handlingsplan suicid, planer mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling samt aktiva åtgärder, Riktlinjer och rutiner för hantering av skolfrånvaro och skolplikt, HLT Handbok³ och Information om HLT till medarbetare samt till vårdnadshavare. Dessutom finns det dokumenterade rutiner för samverkan mellan socialtjänst och skola. Enligt uppgift är kunskapen om dessa styrdokument samt lagstiftningens intention mycket god. Dessutom framkom vid intervju att många kommuner i landet tittar på just Umeå kommuns upplägg för samverkan, vilket är positivt.

Ett samverkansavtal mellan socialtjänsten, habiliteringen, BUP⁴ och skolan finns också upprättat.

4.1.2 Anmälningsprocessen

Granskningens utvalda skolor ligger i områden med olika förutsättningar. Vid intervjuer framkom det att skolorna har olika utmaningar att arbeta med. En skola har en problematik med brott och kriminalitet. De har många utsatta barn och en stor andel barn med en omfattande problembild hemma. En annan skola kan fokusera mer på att minska frånvaron än att hantera brottsliga handlingar.

Vid intervjuer på de utvalda skolorna framkom att det finns en stor medvetenhet hos medarbetare om anmälningsskyldigheten, vilken är väl inarbetad i skolans rutiner. Lärarna har även med sig den kunskapen redan från lärarutbildningen. Förvaltningen uppger också att det händer att privatpersoner kontaktar skolan om oro för barn eller ungdomar. Skolan informerar då om att de som privatperson också bör anmäla och att anmälan kan göras anonymt.

I intervjuerna framkom betydelsen av kartläggning när det finns en misstanke om oro. I en kartläggning studeras relationen med föräldrarna och om det finns någon rädsla hos barnet. Hänsyn tas till vad barnet ritar, skriver eller på annat sätt uttrycker sig och om det är något som pågått länge eller uppstått på sista tiden. I en dialog med elevhälsa, rektor och personal undersöks vad oron ger uttryck för. Utgångspunkten är att hellre

³ HLT = Hälsa, Lärande och Trygghet, en strukturerad samverkansmodell för barn och unga mellan Umeå kommun och region Västerbotten

⁴ BUP = Barn- och ungdomspsykiatri

2021-01-20

kartlägga en gång för mycket än för lite. Om det inte föreligger misstanke om hot och våld i hemmet förs en dialog med föräldrarna. Vid misstanke om hot och våld i hemmet görs en orosanmälan omgående.

I Socialstyrelsens skrift "Anmäla oro för barn – stöd för anmälningsskyldiga och andra anmälare" (2014) framgår att anmälningsskyldig personal kan behöva handledning och stöd i en anmälningssituation. Det kan därför behöva upprättas rutiner för det stöd som behövs i samband med att en anmälan övervägs, görs eller har gjorts. Exempelvis anges att personal kan behöva rådgöra med sin chef eller andra erfarna kolleger på arbetsplatsen för att avgöra om situationen är sådan att en anmälan till socialnämnden ska göras eller inte och vad man bör säga till familjen. I ärenden där det finns en risk för att exempelvis föräldrar reagerar med ilska eller hot om våld förekommer det att flera personer som iakttagit det anmälda förhållandet skriver under en gemensam anmälan. På de utvalda skolorna görs orosanmälningar av lärare eller kurator och rektor tillsammans eller av enbart rektor. Detta för att skydda personalen som enligt uppgift ofta upplever att de är för nära vårdnadshavare. Enligt uppgift föreligger ingen risk för att ett ärende hamnar mellan stolarna utan tvärtom tror man att man med detta förfarande säkerställer att så inte är fallet.

När en orosanmälan upprättas informeras även vårdnadshavare. Orsaken till det uppges vara att man vill behålla relationen med vårdnadshavaren och behålla barnet i skolan. Att rektor har ett särskilt ansvar för att en kontakt upprättas mellan hem och skola om det uppstår problem och svårigheter för eleven i skolan är definierat i skolans elevhälsoplan.

Skolpersonalen upplever att det finns föräldrar som är rädda för socialtjänsten. Det finns en rädsla att socialtjänsten ska ta barnen ifrån dem. Därför behövs det information och ibland flera möten mellan föräldrar och socialsekreterare för att diskutera ärendet och eventuella lämpliga insatser.

I intervjuerna framkom att det har förekommit fall där en orosanmälan har upprättats 5–10 gånger inom ett år för samma barn. Förutom problematiken med att skolan inte får ta del av socialtjänstens eventuella utredning och insatser kan det också bero på att barnets föräldrar inte samarbetar för barnets bästa. Enligt uppgift har det hänt att vårdnadshavare har hävdats till t ex barn- och ungdomspsykiatri (BUP) att barnet inte har något problem. Familjen har skickats hem igen och inga åtgärder har vidtagits.

Det finns enligt uppgift ingen statistik över upprättade orosanmälningar men vid intervju framkom ett det är många. Upplevelsen är att antalet anmälningar både har ökat de senaste tio åren och sker tidigare, vilket man tror beror på ökad kunskap och bättre rutiner. Orsaker till problem förefaller vara andra idag jämfört med tidigare och idag finns det problem inom samtliga samhällskategorier. Det finns ingen indikation på att Coronapandemin skulle ha förorsakat ett ökat antal anmälningar.

4.1.3 Förebyggande arbete

På skolorna pågår ett omfattande förebyggande arbete. Varje skola upprättar en lokal elevhälsoplan och de arbetar mycket med värdegrunden. Målet är att eleverna ska lyckas i skolan. Inom skolans verksamhet är det nolltolerans för våld eller hot om våld

och kränkningar. Skolpersonalen arbetar mycket med att se och prata med eleverna för att få alla att känna sig viktiga. På Tavelnsjö förskola och skola finns också ett "Förväntansdokument" upprättat som tydliggör att alla som möts i förskolan/skolan ska få "vara sitt bästa jag" och hur barn, vårdnadshavare och skolpersonal ska agera för att detta uppnås.

Inom utbildningsförvaltningen finns en handlingsplan för att minska frånvaron och för att hinna upptäcka problem i tid. Vid frånvaro utan att en frånvaroanmälan har gjorts kontaktar skolan hemmet och efterfrågar eleven. Detta sker redan vid dagens första rast. Frånvaro registreras i systemstödet Unikum. Lärarna följer frånvaron för eleverna varje vecka och en mer omfattande kontroll sker varje månad. Varje elev har dessutom en mentor som tar kontakt med berörda elever och föräldrar vid behov.

Under våren 2020 ökade frånvaron som en konsekvens av Coronapandemin eftersom barn stannade hemma vid minsta symptom i enlighet med lämnade rekommendationer. Förvaltningen uppger dock att det även förekom fall där föräldrar höll sina barn hemma utan symptom trots rådande skolplikt. Enligt förvaltningen har många elever med problematisk frånvaro någon form av socialfobi. Här krävs ett fortsatt samarbete med andra aktörer som t ex BUP för att komma åt problemet.

4.1.3.1 **Bedömning**

Granskningens bedömning är att det finns dokumenterade handlingsplaner, riktlinjer och rutiner som tydligt beskriver skolans ansvar för insatser för barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa. Det är också tydligt dokumenterat hur samverkan ska ske med andra aktörer. Dock har vi inte funnit någon dokumentation som tydliggör hur arbetet ska följas upp och återkopplas till respektive nämnd. Vi rekommenderar för- och grundskolenämnden att säkerställa att ändamålsenliga rutiner för återkoppling till nämnden upprättas.

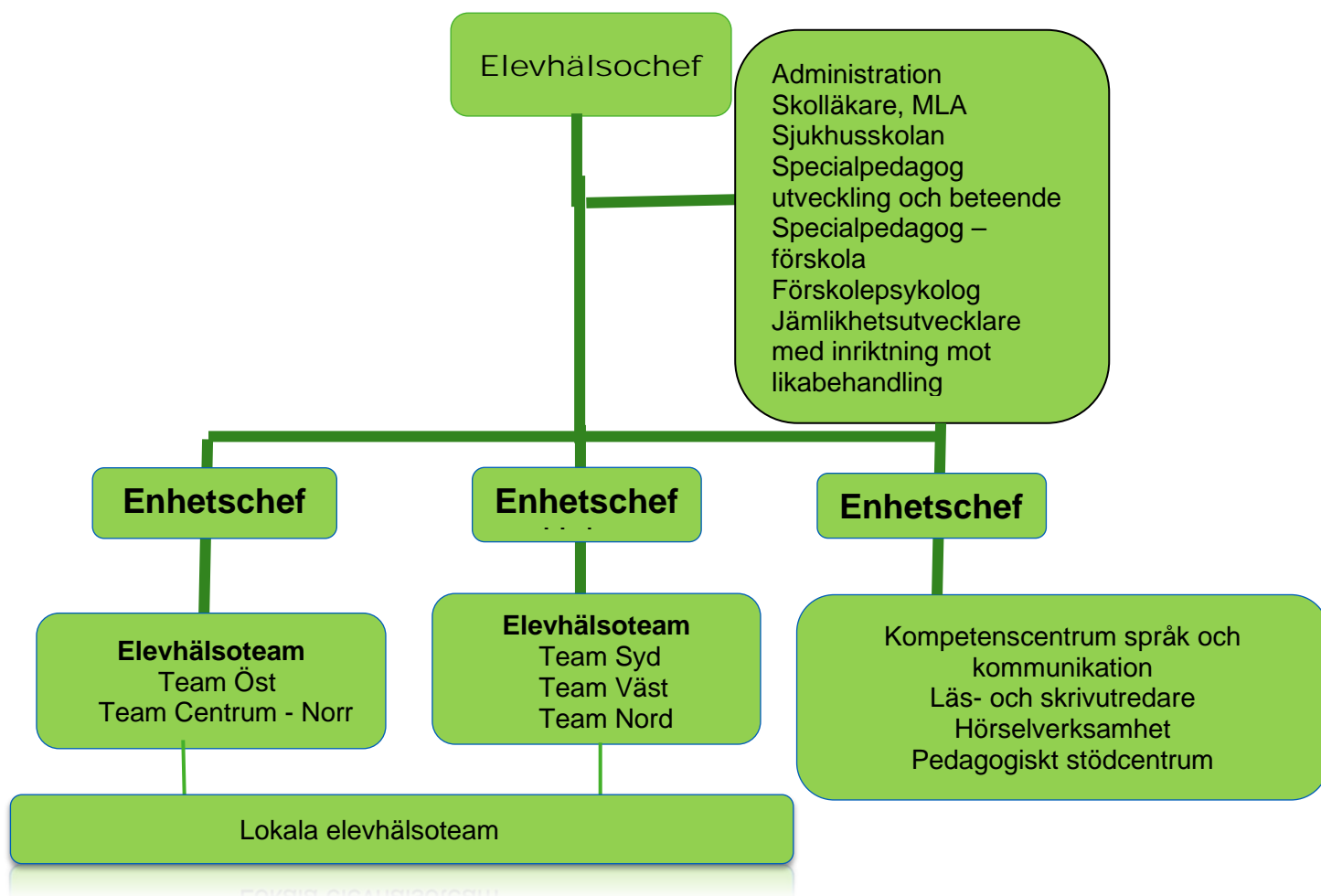
Granskningen finner det positivt att ansvaret att upprätta en orosanmälan vid minsta misstanke om oro för att ett barn far illa är väl känt inom skolverksamheten. Vi rekommenderar nämnderna att säkerställa att verksamheterna fortsätter det pågående arbetet med att både förebygga och tidigt uppmärksamma om ett barn far illa.

I lagstiftningen tydliggörs anmälningsskyldigheten för personal inom hälso- och sjukvård, tandvården, förskola och skola, socialtjänst och inom kriminalvården. Enligt lagstiftningen ska den som misstänker att ett barn far illa alltid göra en orosanmälan. Det förfarande som används inom Umeå kommun, att rektor upprättar anmälan, bedömer vi ligger i linje med det som Socialstyrelsen anger. Det kan dock vara en risk att det kan ta längre tid innan en anmälan görs, när anmälan sker via rektor

Vi bedömer även att det finns en risk att anmälan vid oro för att barn far illa inte görs omedelbart. Detta då det förekommer att det görs en kartläggning ute i verksamheten innan en anmälan görs. Enligt socialtjänstlagen är det socialtjänstens ansvar att utreda ärendet och ta ställning till vilka åtgärder som bör vidtas, inte anmälaren (i detta fall skolverksamheten). En anmälan om oro för att ett barn far illa kan också vara en avgörande pusselbit i en pågående utredning inom socialtjänsten. Vi rekommenderar att nämnden tar fram rutiner som säkerställer att en orosanmälan görs omedelbart, utan fördröjning.

4.2 Elevhälsoverksamhet

Enligt skollagen ska alla elever i skolan ha tillgång till elevhälsa. Den ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevhälsan ska också stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål och har därför ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. Eleverna ska ha tillgång till skolsköterska, skolläkare, kurator, psykolog och personal som har kompetens att hjälpa eleverna med specialpedagogiska insatser. Omfattningen av elevhälsans verksamhet kan variera mellan olika kommuner och förvaltningen uppger att det innebär svårigheter i att kunna jämföra elevhälsans verksamhet mellan kommuner. Förvaltningen uppger dock att Umeå kommun satsar mer resurser än vad lagstiftningen kräver.

På alla skolor inom Umeå kommun finns ett lokalt elevhälsoteam kopplat till verksamheten. Från övergripande organisationen för elevhälsan ingår kurator, psykolog och skolsköterska. I elevhälsan ingår även vissa övergripande funktioner som får sina uppdrag via rektor.

Varje skola har en egen elevhälsoplan, som upprättas utifrån elevhälsans framtagna mall. Den ska beskriva flöden och processer för medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Varje månad genomförs yrkesgruppsträffar inom elevhälsan där bland annat socialtjänsten bjuds in för att informera om senaste nytt.

Elevhälsan i Umeå arbetar både generellt och med individuell inriktning. Det generella arbetet innebär:

- samverka med skolans pedagogiska personal i arbetsmiljöfrågor samt i det övergripande hälsofrämjande och förebyggande arbetet
- bistå skolledningen med information, råd och utredningar i frågor som har betydelse för elevernas lärande, utveckling och hälsa
- arbeta för en säker och god arbets- och lärandemiljö för eleverna
- uppmärksamma förhållanden i elevernas närmiljö som kan öka risken för skador, ohälsa, utsatthet och kränkningar
- ta del av aktuell vetenskaplig utveckling inom relevanta områden för att utveckla elevhälsans arbete
- samarbeta kontinuerligt och strukturerat med pedagogisk och annan personal på skolan
- samverka med landstingets hälso- och sjukvård, kommunens socialtjänst, ungdomsmottagningar och tandvård.

Det individuellt riktade arbetet kan handla om att:

- identifiera och åtgärda problem i elevens lärande, utveckling och hälsa
- delta i arbetet med att anpassa undervisningen till varje elevs förutsättningar
- aktivt bistå elever som behöver särskilt stöd.

4.2.1 Pedagogiska stödteam

Inom Elevhälsan finns ett pedagogiskt stödcentrum som arbetar med pedagogiskt stöd direkt till elever, personal och rektorer i grundskolor i Umeå. Pedagogiskt stödcentrum består av en undervisningsgrupp och tre pedagogiska stödteam som arbetar ute på skolorna. Det är rektorerna inom grundskolan som beställer stöd från pedagogiskt stödcentrum.

Pedagogiska stödteamen hjälper till och stöttar där elever, grupper och/eller pedagoger befinner sig i problematiska skolsituationer. Det finns tre stödteam som är en resurs från förskoleklass till och med årskurs 9. De sex pedagogerna arbetar direkt i hemklassrummet med eleven och gruppen.

Stödteamen eftersträvar flexibilitet i det stödjande arbetet med möjlighet till tidiga insatser och tillgänglighet i processen på plats i klassen. Tillsammans med pedagogerna på skolan utarbetas åtgärder på individ-, grupp- och/eller verksamhetsnivå för att hitta långsiktiga lösningar. Insatserna anpassas efter uppdragets art och är helt beroende på den aktuella situationen. Arbetet sker i

samarbete med andra resurser som t ex. skolans likabehandlingsgrupp, elevhälsoteam, övergripande funktioner i elevhälsan, socialtjänst och BUP.

Pedagogiska stödteamen riktar sig till personal och elever vid svårigheter i skolsituationer. Insatserna sker under kortare tidsperioder och genomförs på befintlig skola. Stödteamen möter och stöttar även personal, elever, föräldrar och samverkar med andra resurser samt stöttar den fortsatta planeringen av klassens och elevens skolgång.

4.2.2 Samverkan för tidigt stöd till unga med risk för psykisk ohälsa - Hälsa, lärande och trygghet (HLT)

Barn i åldrarna 0–16 år och deras familjer erbjuds ett tidigt och samordnat stöd genom HLT (hälsa, lärande och trygghet) för att behov av mer omfattande insatser senare ska minska. HLT utgör en del av första linjen för psykisk hälsa, och består av tvärprofessionella arbetsgrupper, HLT-team, med representanter från förskola/för- och grundskola, elevhälsa, socialtjänst och familjecentral/hälsocentral.

HLT-teamet träffas för att föreslå vilka professioner och verksamheter som kan bidra med insatser och hjälpa barnet och dess familj på bästa sätt. Inom en vecka efter genomfört HLT-möte får vårdnadshavare återkoppling från mötet och erbjudande om en gemensam träff eller annan hjälp. Fortsatt stöd planeras tillsammans med familjen. För att verksamheterna ska kunna samverka, efterfrågas samtycke från vårdnadshavare. HLT syftar till att säkra tidig upptäckt, hög tillgänglighet, och samordning. Barnets skolgång, sociala situation, fysisk och psykisk hälsa kan vara anledningar till att ett samordnat stöd av HLT-teamet behövs.

Exempel på samordnade insatser som kan erbjudas genom HLT är

- anpassade insatser till barnet
- föräldrastöd
- familjesamtal
- föräldra- och barngrupper
- kartläggning
- gemensamma uppföljningar
- utvärderingar av insatserna

Förvaltningen uppger att HLT underlättar mycket i arbetet med tidiga insatser. Det är även ett sätt att lyfta ett ärende utan att ange vilken individ det gäller.

4.2.2.1 Bedömning

Umeå kommun har en omfattande elevhälsa som arbetar på bred front inom sitt verksamhetsområde. Granskningen finner det positivt att det satsas resurser inom området då arbetet kan bidra till att förebygga och förhindra problem länge fram i livet för barn och ungdomar.

Granskningen finner också att det finns en väl fungerade samverkan inom området mellan socialtjänst, skolverksamheten och hälso- och sjukvården samt att det finns ett omfattande förebyggande arbete med tidiga insatser.

Granskningens bedömning är att Umeå kommun har en väl organiserad elevhälsa och att förankringen ute på skolorna är god samt att det är positivt att ett elevhälsoteam är kopplat till varje skola.

4.3 Information till allmänheten

Umeå kommun uppger på sin hemsida att en orosanmälan bör göras vid misstanke om att barn eller någon annan far illa. En orosanmälan görs för personens bästa och för att uppmärksamma om personen kan befinna sig i en situation där det behövs stöd. När en anmälan görs tar socialtjänsten ställning till om en utredning ska inledas eller inte. En utredning innebär att socialtjänsten undersöker om behov av stöd finns. Om anmälan gäller ett barn innebär en utredning att socialtjänsten tillsammans med barnet och dennes vårdnadshavare undersöker om behov av stöd finns.

Innan en orosanmälan görs finns möjlighet att prata med personal på socialtjänsten, vilket kan göras utan att barnets identitet avslöjas. En anmälan kan göras via telefon till socialtjänstens mottagningsenhet, via Umeå kommuns e-tjänst eller skriftligt. En privatperson kan göra en anonym anmälan.

Den som arbetar i en verksamhet som berör barn och ungdomar, till exempel inom skolan, hälso- och sjukvården och inom socialtjänsten har anmälningsskyldighet enligt lag. Detta gäller personer inom både offentlig och privat tjänst inom dessa verksamhetsområden. Anmälningsskyldigheten betyder att när det finns misstanke om att barn far illa måste detta anmälas. Anmälan ska göras skriftligt och skickas till socialtjänstens mottagningsenhet. Den som gör en anmälan till socialtjänsten vill ibland veta vad socialtjänsten gjort efter att de fått in anmälan. Sådana uppgifter kan inte lämnas ut utan medgivande från den som ärendet berör.

4.3.1 Bedömning

Vi anser att det finns en innehållsrik information på Umeå kommuns hemsida om skyldigheten att anmäla vid oro om att ett barn far illa och hur en orosanmälan kan göras beroende på om anmälaren är en privat eller professionell person.

5 Slutsats och rekommendationer

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att processen för orosanmälningar och tillhörande rutiner följer lagstiftarens intention samt att den är tydliggjord och väl känd inom skolans verksamhet.

Det finns rutiner och processer för att identifiera problem tidigt och det arbetas mycket med tidiga och förebyggande insatser. De sker även en omfattande dialog inom skolverksamheten och mellan skolverksamheten, socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Vår bedömning är att risken för att någon verksamhet inte anmäler i den

omfattning som behövs är låg. Vi bedömer dock att det finns en risk att anmälan vid oro för att barn far illa inte görs omedelbart, i enlighet med lagstiftningens intentioner. Detta då det förekommer att det görs en kartläggning ute i verksamheten innan en anmälan görs.

På Umeå kommuns hemsida finns information om anmälningsskyldigheten och hur privatpersoner kan göra en orosanmälan. Om en privatperson kontaktar en skola för misstanke om att ett barn far illa föreligger, informerar skolan om att även allmänheten bör anmäla och att anmälan kan göras anonymt.

I lagstiftningen anges anmälningsskyldigheten för personal inom hälso- och sjukvård, tandvården, förskola och skola, socialtjänst och inom kriminalvården. Att det enligt förvaltningen och berörda skolor är rektor eller rektor och kurator tillsammans som upprättar anmälan anges inte lagstiftningen. Enligt lagstiftningen ska den som misstänker att ett barn far illa alltid göra en orosanmälan. Det förfarande som används inom Umeå kommun, att rektor upprättar anmälan, bedömer vi ligger i linje med det som Socialstyrelsen anger. Det kan dock var en risk att det kan ta längre tid innan en anmälan görs, när anmälan sker via rektor.

5.1 Rekommendationer

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi följande:

- För- och grundskolenämnden att säkerställa att ändamålsenliga rutiner för återkoppling till nämnden upprättas.
- För- och grundskolenämnden att ta fram rutiner som säkerställer att en orosanmälan görs omedelbart utan fördröjning, vid misstanke om att barn far illa.
- Nämnderna att säkerställa att verksamheterna fortsätter det pågående arbetet med att både förebygga och tidigt uppmärksamma om ett barn far illa.

Datum som ovan

KPMG AB

Marita Castenhag
Certifierad kommunal revisor

Frida Hald
Kommunal revisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.